

Velegradaska mehana, krcata zanebesanom rasom.

Stojim za šankom, oltarom pijača, nalije-
vam nevidljivu, davolsku, žednu menzuru u ut-
robi. Moždani mi plamen liže plafon, nebasa.
Čaša se trese u ruci. Uz mene, nalakćena na
šank ženski andeo s teškom turšijom u ruci.
Gledajući me upijajućim pogledom palaca
crvenim, vlažnim jezičcem kao bičem.

— U zdravlje, zmijsko! — nazdravim.

— Nisam zmijska! Ja sam Amelija, ona koja
guta žive zmijske!

— Čast mi je, zmijska boginjo! Želio bih da
vidim tvoju trepezu!

— Dodi večeras u cirkus »Amadeus«!

— Zašto se onda u piću blažiš, cirkusna bo-
žice?

— Ubijam strah za večeras! Treba zmijske za-
boraviti svaki put prije nastupa! — rekla, bliže-
ći mi, osmijehnuta, jezik i usne. Pokušavao
sam da ustuknem, da se izmaknem, uzalud.
Njene magične, sjajne zmijske oči hipnotisale
su moje oduzeto tijelo. Čvrsto me zagrlila na
usta mi nabijajući prsten svoje čaše. Gucnuo
sam nekoliko puta, stresajući se u strahu.

— Vidjećeš kako zmijska ulazi u moje tijelo!

Nježno mi je privila vruće usne na usne, a
zatim vrškom jezika proburgijala usta. Oble-
denio sam od glave do pete. Nemoćan, dahtao
sam, boreći se za vazduh; njen glatki, palacavi
jezik uranjao je niz moje ždrijelo, rastući, za-
debljavajući. Pomislio sam kako će me probu-
raziti. Utroba mi se prevrtala. Vršak zmijski-
kog jezika liskao mi, oblizivao drhtave organe.
Jednog trena osjetio sam kako me njen jezik ci-
jelog ispunio, začepio. Izlučila je u me more
svoje gorke sluzi kao zmijskog ijeda. Povraćalo
mi se. U trenutku kad sam ostao bez daha — je
li osjetila, nije li? — sklupčala je jezik u svoja
usta. Uhvatio sam se za šank, iskapio čašu vat-
rene turšije. Noge mi podrhtavale, koljena kle-
cala. Osmijehnuta, rekla je:

— Ovako ljubi zmijska nad zmijskama!

Dugo sam Ameliju, ženu/zmiju odbolijevao
u »vodi istine«, u »piću demon«.

Jednom, u zoru, pošao sam da tražim put
do rodene kuće, do »verikalnog biča«. Kojim
god sam putem krenuo plesao je ispod mojih
nogu. Izgubljen, primišljao sam da i put, sam,
nekuda ide, radi samog sebe, u suprotnom
pravcu od moje želje. I put, uvjeravao sam se,
ima neki san, svoje piće i pijanstvo. Te, nezna-
ne, nadnarayne, divlje i nepodmitljive zore za-
lud sam stopom pečatio kojekakve puteve i
stranputice. Neki prijedeni putevi mi se na
misteriozan način vraćali pod nogu, a neki mi
bježahu dok sam u mjestu stajao. Jedni su mi-
jenjali svoje kičme, nadigravajući se sa mnom.
Iznenada sam se dokopao puta do rodene ku-
će. Prepoznao sam ga po svojim svjetlećim sto-
pama, zaklinjao da me dovede do melanholič-
ne utrobe dobrog doma. Išao sam lagano, no-
gu-za-nogu, kruneći riječ po riječ ljevanicu
Izabranog:

»Ko . . . će . . . da . . . zaku-
ca . . . na . . . vrata . . . moje . . . kuće
Jedna . . . otvorena . . . vrata . . . ula-
zi . . . se . . .
Jedna . . . zatvorena . . . vrata . . . skro-
vište . . .
Svijet . . . bije . . . s . . . one . . . stra-
ne . . . mojih . . . vrata . . . «

Izgovarajući u pijanom ritmu riječi ugled-
dah, nenadno, bjelkastu siluetu kakvih već
moje užarene oči bijahu bremene u rasprsnu-
ću mnogih zora. Ova, pak, silueta bijaše ne do-
življena u panoptikumu novosna; sve jasnije se
izlijevala u ljudsku sliku i priliku. Što su me vi-
še poduzimali potkožni mravi to me zorska sli-
ka sve silnije privijala sebi. U trenu pretakanja
sijeri u jasnoću vidio sam čovjeka od krvi me-
sa; stajao je go, bos, uz ivicu puta nadomak ku-
će. Srce mi nadrastalo grudnu duplju, kosa se
ježila na glavi. Mogao sam možda zorsko čelja-
de i preboljeti u strahu (vičan strahovladu) da
ne bijaše patrljka koji je visio na lijevom rame-
nu. Baš taj grozni patrljak, magnet na ljud-
skom tijelu, privlačio me sebi.

»Auguste, vrati se u mehanu!«, pozivao me
glas iz moždane mehane. Mislio sam o tome
da se vratim i izliječim od ove stvarne slike ali
noge su same grabile naprijed. Prvi put sam is-
tinski osjećao kako mi se kosa diže na glavi.

Prošao sam pored kljakavog zaustavljena da-
ha, utrčao u dvorište kuće. Nije, u strahu, bilo
vremena za radovanje. Ušao sam unutra, zate-
kao djeda Teodora.

— Gdje si do sada prebivao noći? — pitao.

— Noći su prebivalje mene, djede Teo!

— Neka, dijete, neka! Svemu dode kraj! Ži-
vot je jedan!

— Umalo mi srce ne prepuče!

— Od čega, jesi li muškić!

— Od kljakave ljudske prilike!

— Od mjesečara, dijete, od mjesečara!

Smirio sam strah.

— Ispilo te piće, dijete! Jesi li došao do se-
be?

— Došao sam, djede Teo!

Do čistog sebe?

Čutao sam žednom mišlju obujmljujući or-

gane kuće: vrata, prozore, čoškovice, zidove, pla-
fon, pod . . .

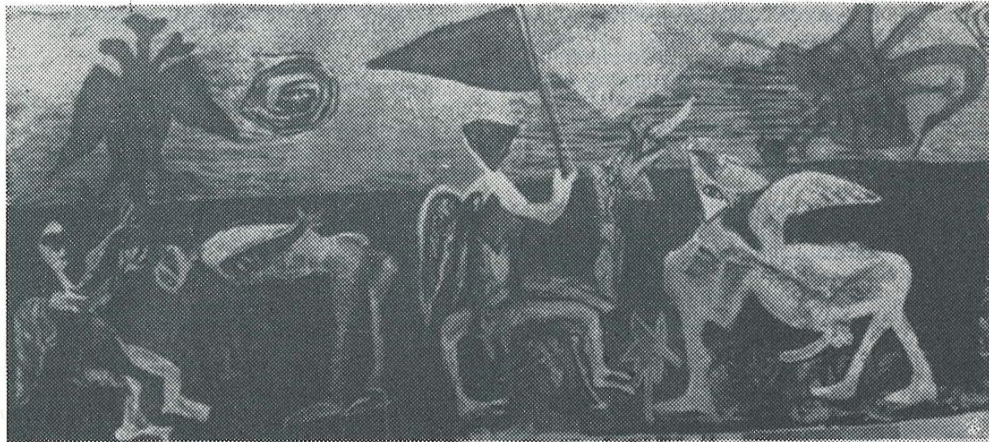
Istu noć istočio sam zajednički, svoj i kućni
rodni list:

»Samcit, spaljenih krila tinjam u svom slijepom
ermitažu; crna sam vatra grudobolnik što
sama sebe ništi, kuća i ja — ne vidimo se. Za-
grljeni mi smo anguines proteus laur/neplo-
dnica tek predanjem vezana za nebasa. Ko će
da pusti krv ovom slijepom crijevu. O, nas dvo-
je, što bi dali za kamenac zavičajni u bubregu
mjesto svoga kamenja eratičkoga! Šta za pasju
pantljičaru! kuću, moj ženski rode od kosti
bronžanih majdana, utrobo sapeta mno-
me . . . «

Ujutru, pitala me majka:

— Zašto si pio, sine?

— Da bih vas se poželio, majko!

petar duza

pustinjski lisac

dejan simonović

lisac radi

Uspravnog držanja, kao što je to već davno
navikao, lisac sedi za svojim stolom, postavlje-
nim po samoj sredini šatora. Uprkos žezi, nje-
gova košulja je zakopčana sve do dugmeta is-
pod grla — civilizacija obavezuje. Dugim i tan-
kim, negovanim prstima on prevrće papire
pred sobom. Povremeno precrta ili dopisuje
sitnim, urednim, gotovo kaligrafskim rukopi-
som. Kratke i škrte primedbe na marginama.

Poneko ude. Izmeni se par reči. Lisac sluša,
prividno rasejan, na licu mu onaj poseban iz-
raz kao da je sve to njemu već davno poznato.
A ipak, nešto u njegovom pogledu čini nesigurni-
nim sagovornika, goneći ga da neprestano
preispituje ispravnost onoga što je rekao. Liš-
čevi odgovori, tačnije rečeno upustva, padaju
neочеekivano. Posle njih je razgovor završen.

okolnosti

No, to bi zbilja mogao biti rat.

U tom slučaju liščeva košulja nije tek neka
obična i svakodnevnica, već košulja — unifor-
ma, košulja — metonimija.

Oni koji ulaze takođe nisu izvesni i neodre-
deni bilo koji. Oni su potčinjeni.

Papiri na stolu su vojni dokumenti, kako
oni koji se odnose na neposredne ratne opera-
cije, tako i oni opštije prirode.

Na jednom od platañnih zidova neophodno
je, takođe, ustanoviti prisustvo što detaljnije
mape područja sa, dvobojnim zastavicama na-
značenim, trenutnim položajem suprotstavlje-
nih trupa. Pretpostavljenim, zapravo, položaj-
jem.

Pred šatorom — vojnik.

nešto malo beznada

Taj vojnik pred šatorom nije, naravno, ne-
prekidno jedna te ista osoba. Na svaka dva sa-
ta menja se njegovog konkretno fizičko uobliče-
nje, ali ne i funkcija — nešto između reprezen-
tacije i obezbeđenja.

Isto onako kao što se ne menja ni držanje te
figure. Po svim pravilima u svakom trenutku
— sa lisцем se nije šaliti.

Kao što se, takođe, ne menja ni prostor koji
može obuhvatiti pogledom. Nepregledne, valo-
vite naslage peska, tamo iza džipova. I ona
beznadna, potmulo tinjajuća depresivnost koju
uporno odbija jer beznade ne spada u vrline
utvrđene pravilima njegovog, istina privremeno-
nog, zanata. I bolje bi bilo ne odmicati previše
pogled. Zadržati ga na onom bliskom i nepos-
rednom, na kretanju vozila i odblescima sun-
ca. I nastaviti sa čekanjem. Ne toliko da prode
smena koliko da se na ulazu šatora pojavi liš-
čeva vitka i besprekorno utegnuta figura. Ali
pojavi drugačije nego obično, ne tek kliznuvši,
sa onom većitom mrzovoljom na samoj ivici
gadenja, već zastaviš pred njim, izgovorivši,
ujedno nadmoćno i brižno: »Kako je vojniče?«
»Veoma dobro, gospodine generale«, glasio bi
već davno pripremljeni odgovor. Lisac bi ga
blago potapšao po ramenu i pozvao unutra u
šator. Ponudio bi ga cigaretama. Čutali bi ne-
koliko trenutaka uvlačeći dimove i promatra-
jući kartu područja. »Za sada sasvim dobro
stojimo«, rekao bi lisac i pogled bi mu postao
zamagljen. Potom bi se podrobno raspitao o
vojniovim porodičnim prilikama, izrazio svo-
je žaljenje zbog onemoćalog i bolesnog oca,
posavetovavši ga usput da nikada ne ispusti
dizgine domaćinstva iz svojih ruku. Možda bi
čak, vragolasto namignuvši, izrekao i koju za-
jedljivu primedbu na račun više komande, ne-
dovoljno osetljive da bi razumela neophodnost
organizovanog prisustva cura u logoru. Zatim
bi mu govorio o svom prvom, neuspešnom bra-
ku, o sinu koga je često teško zauzdati i drugoj,
previše rastrošnoj, ali ipak umiljatoj ženi.

informacije

Da, pretpostavljenom položaju, mršti se
pred mapom pustinjski lisac. Jer, uprkos svim
naporima, situacija na mapi i situacija u stvar-
nosti nikada nisu u potpunosti identične.

On, naime, veoma dobro zna vrednost tač-
ne i u pravi kontekst smeštene informacije.
Njenu čak odlučujuću vrednost jer bitke ne do-
bija kvalitet, to jest sila, kako to veruju naivni.
Zna takođe da ga smatraju domišljatim. Naš

lukavac, kako zamišlja da kažu u višoj komandi, sa mešavinom zavisti i odobravanja. Podmukli prepredenjak, kako procedu kroz zube oni preko, zbunjeni i zastrašeni nepredvidljivošću njegovih akcija. I, što se njega tiče, sasvim su u pravu. Ratne operacije i nisu drugo do borba dveju domišljatosti. Umeće pravilnog procenjivanja i predviđanja na osnovu postojećih informacija. Naročito predviđanja protivničkih namera na osnovu kojih se mogu graditi vlastite. Ali, informacije, proklete informacije.

I lisac ne može da sakrije nagli drhtaj koji u njemu izaziva taj prostor neodređenosti, taj razmak između mape i onoga što bi mapa trebalo da predstavlja. Pa čak je u pitanju i nešto mnogo gore — nepouzdanost samog predviđanja. Ne želi da poveruje u nekakvu intuiciju i šta ti sve ne. I nije tačno kako je do sada jednostavno imao sreće, sreća je prevrtljiva, napašta čoveka onako kako i dolazi. Uspesnost njegovih operacija, ustalom, dovoljna je potvrda — nije li praksa neprikosnoveni dokaz ispravnosti ili neispravnosti neke metode?

Dobro, tražiće da mu odmah dovedu tu ženu.

metafora

— Svi, naravno, znamo šta je to metafora — govori ipak pomalo uzbuđeni profesor pred izmešanim, ali odabranim auditorijumom kolega i studenata. — Označiti jednu stvar nekom drugom na osnovu njihove sličnosti. Reći lisac, umesto lukav čovek, na primer. Zamislimo se na trenutak nad čudnovatošću ove zamene. Zbog čega nam je uopšte potrebno da misleći na lukavog čoveka kažemo nešto drugo a ne upravo — lukav čovek. Besmisleno rasipanje. Potpuni nedostatak ekonomičnosti. Odgovori, kao i uvek, mogu biti različiti. Počev od stava da se na taj način aktivira određena, inače umrtvljena duhovna energija. Pa do mišljenja kako nam upravo metafora ukazuje na suštinsko jedinstvo sveta u kome ne postoje izdvojeni, u sebe zatvoreni entiteti. Ne bih da se opredeljujem, sva ili-ili su mi načelno sumnjiva. Ukazao bih radije na nešto drugo. Na postojanje tog, praktično gledano, sasvim nekorisnog viška. Na prekoračenje nužnog, to jest neposredno upotrebljivog. Ukraš, tako se nekada govorilo. A šta je drugo ukras do ono što prevazilazi sferu neophodnog. Dakle, luksuz. Pozivam vas da razmislimo, mi, zarobljenici pobune i askeze — je li luksuz, ta figura obilja, makar i lažnog, odista vredan prezira? Ukazaću, takode, na još jedan momenat koji mi se ovde čini važnim. Jezik, znamo, funkcioniše na principu unutrašnjih distinkcija. Lisac je lisac, između ostalog, i po tome što nije čovek. Pa makar taj čovek bio ma koliko lukav. I upravo nam ovaj distinktivni karakter omogućava snalaženje u svetu, uspostavljaajući jasne granice. Metafora, pak, podrazumeva da može postojati nešto tako neobično kao što je lisac koji je čovek koji je lisac.

žene, ah, žene

Mlada, ali ne previše. Obučena sa brižljivo elegancijom. Nešto podsmešljivo oko usana ili mu se samo tako čini. Možda efekat osvetljenja.

Žena, u svakom slučaju, sedi visoko prekrštenih i veoma lepih nogu. Ali ne izazivački prekrštenih, uveren je, sa nešto žaljenja, lisac.

Žena je pribrana. Ne pokazuje ni najsitnije znake nelagodnosti ili zbuđenosti. Čak ni po sle dužeg, sa lišćeve strane proračunatog, čutanja. Ne izbegava njegov pogled, niti joj oči prve beže u stranu.

— Lepo — kaže lisac nepotrebno glasno, približavajući se mapi. — Baš lepo. Upravo onako kao što sam očekivao. Neverovatno kako se poklapa sa mojim predviđanjima. Samo, može li se vama verovati?

— Na vama je da odlučite.

— Koje su, uopšte, garancije?

— Moja reč — čvrsto odgovara žena.

Reč? Smešno, misli lisac vraćajući se za sto. Te reči i postoje da bi prikriale ono što se nikada ne izgovara.

— Vi znate šta vas čeka ukoliko se vaše informacije pokažu pogrešnim?

— Da, to mi je sasvim jasno.

— Voleo bih da tu stvar imate neprekidno na umu. Zašto ovo činite?

— Molim?

— Voleo bih da znam zašto nam donosite

meka okidanja standard

milko valent

kad precizno lista asfalt
ljetu je najpotpunije doba

prvo

volim gradske i međugradske autobuse.
u njima katkada vlaže sjedišta.
tako sam ti jednom masirao ljubav
sve do kutnjaka.

bus se zanio — sofer se čudio.
snažni osjećaji u stanju su učiniti
sve moguće.

o tome pišu antologije: u njima mraz je
apstraktna imenica od koje ti nije zima.

drugo

u domu sportova **Paco** lucidno razgovara
s gitarom.

slijedim glazbu mokrim prstima.
miris tvojih gaćica upozorava koncert
da se svijet sastoji od mola i dura.

užas, užas
šapćes obožavajući moju muzičku pismenost.
ima li na svijetu išta ljepše od ovoga?

pišaš me mutnim postmodernističkim očima.
nema, dušo, ako si dobro ugodena gitara.
padobranci svjetla mogu tada mirno raditi:
komponirati prolazne melodije u hodu
koji je za nigdje

gdje stanuju slatki automati.

treće

koža je napeto srce. jedemo puls
dok bubnjar mudro siluje drumove.
slatki automati puni su romantičnog
sadomazohizma.

kao i kornete ništa ih ne može spriječiti
da se rastope pri prvom lizanju.
zato volim Zagreb — grupnu slastičarnicu.
u njoj je sočni porno razvio tvoju dušu.
običnu kao što je onaj utorak

kada su padale improvizacije.
inje je ubrzano napustilo aortu
jer više nije bila djevica.

čak i u februaru korneti su kratkotrajni
topljeni glamour
koji uvijek misli da je
ljetu na izmaku.

+ + +

sve ostalo je psihologija gnojiva

iz zbirke SLATKI AUTOMATI

ove veoma važne informacije. U pitanju je, gospodo, izdaja.

Oko ženinih usana ponovo zalebdi sada nešto naglašeniji onaj isti podsmešljivi osmeh. Ili mu se čini kako zalebdi.

— Imam svojih razloga — odgovara ona.

Naravno da ima svojih razloga, besan je na sebe naš lisac. I šta mu je uopšte večeras? Čemu traganje za motivima? To uvek ispadne neka budalasta, melodramska i njemu sasvim suvišna priča. Pa bila ta priča izmišljena ili ne.

Pustinjski lisac je, po prvi put, zbunjen. Čitav razgovor mu se odjednom čini sasvim nepotrebni i kao da sada zna čak manje nego što je znao pre nego je ta žena ušla u njegov šator.

Ustaje i šeta, ruku prekrštenih na grudima. Primećuje kako bi trebalo pojačati osvetljenje u šatoru. Sa jačim osvetljenjem sve bi bilo mnogo jednostavnije. I tada, za samog sebe ne očekivano, spušta dug i mek poljubac na ženi kolenom.

— Priberite se, gospodine — odguruje ga ona blago, bez ljutnje, ali odlučno.

rastvaranje

Profesor i njegova ljubavnica se igraju telepatije. Najpre izvlače palidrvca i ljubavnica izvuče kraće.

— Ja prvi pogadam — kaže profesor, pa se ljubavnica duboko zamisli.

— Misliš na lisca. Pustinjskog lisca. Zamišljaš ga u njegovom šatoru. Krutog i uspravnog. Pred mapom koja nikada u potpunosti ne odgovara onome što bi trebalo da prikazuje. Zamišljaš, takode, sebe kako sediš u tom istom šatoru. Visoko prekrštenih, veoma lepih nogu. Ali ne izazovno prekrštenih. To nikako. Znaš da bi izazivanje te vrste samo pojačalo lišćevu urođenu opreznost. Znaš da je nepremostiva udaljenost najbolji način da ga zbuniš, pobuđiš njegovu radoznalost i na kraju savladaš. donela si planove operacija njemu protivničkih trupa. Trupa naroda kome i sama pripadaš. Radi se, dakle, o izdaji za koju imaš ličnih motiva. Osveta povredene sujete. Ljubomora, zapostavljenost ili nešto slično. Melodramski, u svakom slučaju. Ili možda i nije u pitanju izdaja. Možda si ubačena. Zamka u koju će se konačno uhvatiti prevejani lisac. Informacije što ih donosiš su lažne. Računaš na njegov intelektualni ponos. Na njegovu uverenost u vlastitu sposobnost predviđanja koja će ga naterati da pomisli kako su to upravo one operacije kakve je i sam očekivao. Znaš da će laž biti otkrivena i da se nećeš izvući. Spremna si na žrtvu. Iz ljubavi prema domovini, nekom sasvim određenom čoveku ili jednostavno zbog toga što ti je dojadilo da otaljavaš svoje dane. Izdaja ili ne, to ipak nije ono do čega ti je prevashodno stalno. Više te zanima neizvesnost u koju ga stavljaš, ta nemogućnost da odluči, ta nesigurnost koja je prati. Do sa naporom sudržavane uznemirenosti kakvu pokazuje u tvoje prisustvu. Do efekta koji izaziva tvoj miris, blesak kože i elegantna udaljenost. Poljubac spušten na tvoje koleno je početak pobeđe. Cilj ti je da ga rastvoriš. Jasno ti je kako je lukavstvo moguće tek na odvojenosti, na nepropustljivoj opni između čoveka i onoga što tog čoveka okružuje. Želiš, dakle, da je probiješ.

vojnici i noć

Hladno je. Noći su veoma hladne u pustinji. I lako je generalu, eto ponovo je u šatoru neka žena, misli vojnik. I to komad kakav se ne sreće svaki dan. Neće da kaže kako...

Sigurno je neka obaveštajka. A obaveštajka ne sme biti ružna. Takav im je posao.

Baš zgodna obaveštajka, ponavlja polušapatom vojnik i oseća kako mu od samog zvuka tih reči prolazi drhtaj čitavim telom. Lisac će ga sada neizostavno pozvati unutra. Obaveštajka će, raskopčana ali ne još sasvim razgolićena, ležati na ogromnom radnom stolu, među pravilnicima, naredenijima i one će osetiti uz sebe njenu uzbudljivu mekoću, više mu neće biti hladno, niti će se više bojati smrti i beskrajnih naslaga peska u koje će sve jednog dana potonuti.

Smrti? Ali zar se vojnik toga uopšte može bojati? Ta vojnici nikada ne ginu. Gine možda neki Karl ili Smit, slučajno uobličjenje, ali vojnik, on uvek ostaje.

pustinja

— A sada sam ja na redu — kaže ljubavnica. — Hajde, zamisli se.

Profesor se zamisli.

— Dublje — opominje ga ljubavnica.

Profesor se zaljubi onoliko duboko koliko mu je u tim uslovima uopšte moguće.

— Misliš o pustinji. O toj reči koja označava jedan fizički objekat ali i nešto drugo. Izvesno emocionalno pa čak i metafizičko stanje. Misliš kako ta reč čini lanac, lanac karika međusobno zamenljivih, zajedno sa rečima kao što su — praznina, žed, besmisao, nerogansko, jalovost, strah, smrt. Lanac odsustva. I kako njoj kao antipod stoji — grad, oaza, vrt. Čitav jedan drugi, suprotstavljeni lanac. Punoća, smisao, zadovoljenje, plodnost, organsko, nada, život. Lanac prisustva.

l'amour, l'amour

Verovati ili ne?, neodlučan je prevejani lisac i ta neodlučnost mu se ni najmanje ne dopada. Izbegava da se približi prozoru. Mrzi taj neodređeni, bezoblični i ničemu potreban prostor koji trenutno prekriva noć. Prepreka — to